

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І ГЕОГРАФІЇ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(15 січня 2026 р., м. Харків)

Харків
2026

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра суспільно-економічних дисциплін і географії
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Обласний комунальний заклад
«Харківський організаційно-методичний центр туризму»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(15 січня 2026 р., м. Харків)**

Харків 2026

УДК: 338.48:911: 322: 314.1: 37:502:551:63: 504:379.852:811

Рецензенти:

Денисик Г. І., д.г.н., професор,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Маховка В.М., к.е.н. доцент,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"

Редакційна колегія:

О.О. Ніколаєнко – д.і.н, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди; **С. В. Гришко** - к.г.н, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **О.О. Зеленько** - к.е.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **Л.І. Полякова** – к.і.н., доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **Т.Г. Гуцан** – к.п.н., доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **П.І. Лоцман** – к.г.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **І.К. Нестерчук** - к.г.н., доцент, Житомирський державний університет імені Івана Франка; **Ю.І. Муромцева** – к.е.н., доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **В.Д. Холодок** – к.наук з держ управління, директор ОКЗ "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму"; **Т.С. Коптєва** – доктор філософії з природничих наук, доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **В.О. Воронін** – доктор філософії з природничих наук, ст. викладач Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол № 1 від 21.01.2026*

Географія та туризм: Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (15 січня 2026 р., м. Харків) / за заг. ред. Муромцевої Ю.І. Харків: ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2026. – 438 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства, методиці їх викладання.

Розглянуто освітні тенденції у галузях географії та туризму у світі й Україні, проблеми природничої географії, висвітлення реалізації Сталого розвитку в екологічній, економічній та соціальній сферах, розглянуто питання про стан і розвиток туризму в світі й Україні, перспективі післявоєнного відновлення і використання туристичних ресурсів, природної та культурно-історичної спадщини України.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів та інших зацікавлених осіб.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Колектив авторів, 2026
© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2026

Розділ 5. Глобальні та національні тенденції розвитку туристичної галузі: виклики та можливості для України	309
<i>Chyniak V., Leta V.</i> CRITICAL OPERATING CONDITIONS: NUANCES OF ADAPTATION OF THE HOSPITALITY SECTORS OF SELECTED TOURIST REGIONS OF THE WORLD	309
<i>Миронов Ю. Б.</i> РОЛЬ ТУРИЗМУ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН	319
<i>Бойко З. В.</i> НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	322
<i>Мариняк Я. О., Стецько Н. П.</i> ЕКОТУРИЗМ ТА ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	326
<i>Арсененко І. А., Арабаджи О. С., Донець І. А., Врублевська Г. А.</i> СТАЛІЙ І ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ТУРИЗМ У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	337
<i>Фастовець О. О.</i> ВИКЛИКИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	346
<i>Безсмертнюк Т. П.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	349
<i>Симко С. І., Зубков Р. С.</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА: СУЧАСНІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	353
<i>Казаков В. Л.</i> МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСКУРСІЙ В ІНДУСТРІАЛЬНОМУ ТУРИЗМІ	356
<i>Лисюк Т. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНИ З УРАХУВАННЯМ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	362
<i>Сологуб Ю. І., Сігалова С. О.</i> , ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ	366
<i>Шестакова А. В.</i> ПЕРЕВАГИ ЦИРКУЛЯРНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ	368
<i>Ткачук Л. М.</i> ПОКАЗНИКИ НАДХОДЖЕНЬ ВІД ТУРИСТИЧНОГО ЗБОРУ ЯК ІНДИКАТОР ЗМІН У ФУНКЦІОНАЛЬНІЙ ТА РЕГІОНАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	373
<i>Кузик І. М., Зубков Р. С.</i> СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ОНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В СЕКТОРІ NORESA	377
<i>Луців М.М., Ковальська Л. В.</i> ВІЙСЬКОВИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	380
<i>Воропаєв О. В., Коптєва Т. С.</i> СВІТОВІ ТА ВНУТРІШНІ ТРЕНДИ	386

та відновлення безпеки туризм може стати одним із драйверів економічного відродження країни.

Література

1. Барвінок Н.В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/article/view/6091/6347>

2. Баженова С., Пологовська Ю., Бикова М. Реалії розвитку туризму в Україні на сучасному етапі. Наукові перспективи. 2022. № 5 (23). С. 168-180.

3. Державне агентство розвитку туризму. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>

4. Моца А., Шевчук С., Серєда Н. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. Економіка та суспільство. 2022. № 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31>

5. Чорний О. Найкращі часи - попереду. Що відбувається з туризмом в Україні під час війни. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samy-e-rkie-vremena-vpered-i-proishodit-turizmom-1657645856.html>

УДК 338.48

*Мариняк Ярослав Омелянович, к. г. н. доцент,
доцент кафедри географії України і туризму,
Стецько Надія Петрівна, к. г. н. доцент,
доцент кафедри геоєкології та гідрології,
Тернопільський національний університет
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль*

ЕКОТУРИЗМ ТА ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Анотація. Обґрунтовано важливість глобальних цілей сталого розвитку для розвитку екотуризму на прикладі Заліщицької територіальних громади Тернопільської області. Проаналізовано основні підходи Міжнародних організацій, щодо розуміння екотуризму через глобальні цілі сталого розвитку

територіальних громад. Висвітлено вибрані тенденції екотуризму в європейському туризмі. З'ясовано визначальні чинники екотуризму, які відрізняють його від інших форм туризму. Розкрито відмінності між традиційними на новими підходами до управління туризму через призму концепції сталого розвитку. Подано характеристику відповідального туриста/екотуриста. Розроблено систему чинників розвитку екотуризму та наявних передумов його розвитку у Заліщицькій територіальній громаді в моделі сталого розвитку.

***Ключові слова:** екотуризм, глобальні цілі сталого розвитку, Заліщицька територіальна громада.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Всесвітня організація туризму ООН (UNWTO) у 2017 р. визнала пріоритетність сталого туризму, підкресливши роль цієї галузі економіки у впровадженні Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року. У резолюції UNWTO зазначено, що туризм у глобальному масштабі повинен сприяти охороні довкілля, поліпшенню якості життя та створенню нових робочих місць, а особливо – зміцненню економічного статусу жінок та молоді.

Зрозуміло, що синтезом досягнень вище перелічених постулатів є застосування їх на практиці та інтеграція у спеціальний науковий напрям. За останні десятиріччя сформувалось досить цілісне уявлення про екотуризм, яке увібрало теоретичні, технологічні та прикладні аспекти трансдисциплінарного характеру. Провідне місце належить у дослідженні екотуризму є його праксеолічне значення у територіальних громадах України.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Коротко розглянемо стан висвітлення цієї проблематики у вітчизняній та зарубіжній науці. Методологічною основою дослідження є праці [2-4, 6-10], які лягли в основу цієї статті. У працях [2,6,7] досить детально розкрито значення екотуризму у розвитку рекреаційного природокористування адміністративного району так і у природно-заповідних територіях. Еволюцію підходів щодо трактування поняття «екологічний туризм» відображене у статті [4]. Місце

туризму у стратегії розвитку територій з'ясовано у публікації [3]. Сучасні підходи щодо екотуризму та глобальних цілей сталого розвитку як виклики для розвитку сільських місцевостей знайшли своє відображення у таких джерелах [6-10].

Формулювання мети статті. Метою є систематизація та узагальнення теоретичних засад та методичні підходи щодо трактування поняття «екотуризм» у сучасній науці, висвітлюючи його переваги, особливості у вирішенні проблеми сільських територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Рада Європи та Європейська комісія з туризму (European Tourism Commission – ETC) звертають увагу на зміни в поведінці та менталітеті сучасних туристів, які проявляються насамперед у підвищенні їх екологічної свідомості та вимог до якості послуг, а також до привабливого природного та незабрудненого середовища в місці подорожі (табл. 1). За оцінками, понад третина європейських туристів хоче використати період відпочинку для ознайомлення з регіонами, цінними з точки зору природи та культури, або активно проводити час у сільській місцевості поблизу заповідних територій, шукає духовних переживань та автентичності, зустрічей з місцевою культурою, можливості познайомитися з традиціями та регіональною кухнею.

Таблиця 1

Вибрані тенденції в європейському туризмі*

Тенденції	Наслідки
Здоров'я	Зі зростанням обізнаності про здоров'я зростає популярність активних форм відпочинку на лоні природи
Екологічна обізнаність та освіта	Зростання середнього рівня освіти зумовлює попит на спеціалізовані туристичні пропозиції з більшою освітньою та пізнавальною цінністю, пов'язані з мистецтвом, культурою, історією та природою
Сталий розвиток	Зростання екологічної свідомості збільшує інтерес до регіонів, в яких важливу роль відіграє охорона природи та підтримка місцевих громад. Втрачають привабливість місця, в які

	надмірно інвестувала туристична індустрія, особливо регіони, природний ландшафт яких був зруйнований туристичною інфраструктурою. Свідомі, відповідальні туристи шукають місцеві продукти та послуги, хочуть підтримувати місцеві громади
Враження	Зростає кількість туристів із вишуканими потребами, які в місці подорожі шукають автентичності, особистих вражень та емоцій. Все більшою популярністю користуються подорожі з дітьми та багатопоколінні подорожі (бабусі, дідусі, батьки та онуки)
Стиль життя	Зі зміною стилю життя зростає попит на нові спеціалізовані продукти, орієнтовані на різноманітні хобі та індивідуальні інтереси туристів, а також бажання досягти чогось нового. Зростає інтерес до кулінарного туризму. Новою тенденцією є також поєднання ділових поїздок з відвідуванням та відкриттям нових місць

*Складено авторами за [6-10].

Екотуризм, пов'язаний з подібними формами господарювання, такими як стале сільське господарство та переробка, ремесла та інші форми сталого туризму, адаптовані до умов регіону, може бути важливим стимулом розвитку сільських територій, найбільшим капіталом яких є природа, ландшафт та регіональна спадщина.

Гене́за екотуризму тісно пов'язана з поняттям сталого туризму, яке просувається на глобальному рівні Всесвітньою організацією туризму (UNWTO) та низкою інших організацій і урядових та громадських установ по всьому світу. Концепція сталого туризму безпосередньо пов'язана з ідеєю сталого розвитку, яка знайшла своє відображення у документах органів влади України (сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби сучасних мешканців Землі і водночас забезпечує майбутнім поколінням можливість реалізувати свої власні потреби). У всіх сферах економіки він відбувається у гармонії з природним та соціально-культурним середовищем. У 2015 році Організація Об'єднаних Націй прийняла Порядок денний на період до 2030 року, в якому визначено 17 цілей сталого розвитку, які є визначальними напрямками зростання також у глобальному та місцевому туризмі. Основою

концепції сталого туризму є досягнення гармонії між потребами туристів, довкіллям та місцевими громадами.

Екотуризм, як найбільш екологічна форма туризму, є основою концепції сталого туризму. Він був визначений багатьма міжнародними організаціями та установами, такими як: Всесвітня туристична організація, Організації Об'єднаних Націй, Програма ООН з навколишнього середовища (United Nations Environment Programme – UNEP), Міжнародний союз охорони природи (International Union for Conservation of Nature – IUCN), Міжнародне товариство екотуризму (The International Ecotourism Society – TIES), Глобальна мережа екотуризму (Global Ecotourism Network – GEN), Всесвітній фонд охорони природи (World Wildlife Fund – WWF) та багато інших. Одне з перших визначень, розроблених TIES, описує екотуризм як свідому подорож до регіонів, цінних з точки зору природи та культури, яка, з одного боку, допомагає захищати навколишнє середовище, а з іншого – підтримує добробут місцевих громад.

На основі [6-10] можна виділити три найважливіші визначальні чинники екотуризму, які відрізняють його від інших форм туризму, більш детально цю проблему на прикладі Заліщицької територіальної громади.

Екотуризм тісно пов'язаний з багатьма формами подорожей і взаємодоповнює їх (активний та спеціалізований туризм, екскурсійний туризм, агротуризм, туризм спадщини, кулінарний туризм, пригодницький туризм, оздоровчий та курортний туризм тощо).

Стійке управління в туризмі пов'язане насамперед з економним використанням ресурсів довкілля, використанням вже існуючої туристичної та паратуристичної інфраструктури, а також вмілим плануванням розвитку на користь місцевих громад підходом до управління туризмом, наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Відмінності між традиційним та новим підходом до управління
туризмом***

Традиційне управління	Стале управління
Розвиток туризму без планування	Спочатку планування – потім розвиток
Кожна територіальна громада планує окремо	Планування цілих регіонів
Хаотична забудова	Концентрація забудови, економія території
Архітектура, що відхиляється від місцевого стилю та будівництва	Типова архітектура околиць (форми та сировина)
Використання особливо цінних ландшафтів	Збереження особливо цінних ландшафтів у незмінному стані
Будівництво нової інфраструктури, нових місць для проживання	Краще використання існуючої інфраструктури, диверсифікація об'єктів розміщення
Залишення розвитку туризму в руках іноземних промоутерів	Залишення права на прийняття рішень і участь у туризмі місцевої громади, яка найбільше виграє економічно від його розвитку
Врахування виключно економічних вигод	Проведення аналізу збитків і прибутків з урахуванням усіх економічних, екологічних і соціологічних аспектів
Створення бази для приватного автомобільного руху	Підтримка громадського та альтернативного транспорту, створення маршрутів для немоторизованого туризму

*Складено авторами за [6-10].

Процес управління сталим туризмом має цілісний характер і інтегрований з іншими галузями економіки регіону. Цей процес вимагає партнерської співпраці різних установ та організацій (місцевих органів влади, адміністрацій природоохоронних територій, неурядових організацій, підприємців, освітніх та культурних установ).

У цілісному моделі сталого туризму варто звернути увагу на ключову роль екологічної освіти. Освіта тут розуміється в широкому контексті як:

- пропагування здорового способу життя в гармонії з природою, необхідності охорони та збереження природних ресурсів для наступних поколінь;

- формування поваги до місцевої культури та різноманітності, виховання відкритості та толерантності;

- прагнення до практичних дій на користь охорони довкілля та екологічної поведінки – зменшення кількості відходів, економія енергії та води, охорона повітря, збереження ландшафту, виключення з використання речовин, небезпечних для довкілля, екологічна освіта в школах, під час місцевих заходів та подій тощо.

Управління розвитком сталого туризму в регіоні вимагає високої екологічної свідомості як з боку організаторів туризму, так і з боку місцевої громади та самих відвідувачів. Багато регіонів та екотуристичних напрямків у світі створюють правила (етичні кодекси), що містять принципи належної поведінки туристів на даній території та вказують відвідувачам дії, які є особливо небажаними з точки зору охорони природних та культурних ресурсів. Міжнародним документом, важливим для просування та розвитку екотуризму, є Глобальний кодекс етики в туризмі (Global Code of Ethics for Tourism) Всесвітньої організації туризму (WNTTO) від 2001 року. Кодекс визначає 10 принципів справедливого, відповідального та сталого розвитку туризму в світі, які є орієнтирами для всіх учасників туристичного ринку.

Сучасна цивілізація вступила в нову стадію розвитку, характерною рисою якої є екологічна свідомість. Пізнання і розуміння взаємовідносин між людиною і природою, антропогенних загроз для навколишнього середовища і необхідності його захисту відбивається в повсякденному житті сучасних людей. На ринку з'являється новий споживач, який готовий купувати екологічні товари та послуги, а також готовий змінити свій спосіб життя, звички та модель споживання, щоб захистити навколишнє середовище. Екологічна свідомість впливає, наприклад, на рутинні дії, що виконуються вдома або на роботі,

придбання товарів і послуг, а також на спосіб проведення вільного часу, вибір місця і форми подорожей. Нове покоління відповідальних туристів відрізняється специфічним типом поведінки стосовно природного та культурного середовища, високою екологічною свідомістю та соціальною чутливістю (див. табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика відповідального туриста / екотурист*

Відвідує місця, що вирізняються багатством природи, красою ландшафту та спадщиною.
Знайомиться з регіональною кухнею, купує на ринках і в невеликих магазинах сувеніри та продукти місцевого виробництва, знайомиться з місцевими звичаями та традиціями, відкриває для себе атмосферу місця, шукає справжніх вражень.
Цікавиться регіоном, який відвідує, його історією, спадщиною, природою, слухає розповіді людей, поважає місцеві звичаї та мешканців, бере участь у культурних та мистецьких заходах.
Він активно відпочиває на лоні природи (піший туризм, велотуризм, водний туризм тощо), а також користується громадським транспортом.

*Складено авторами за [8].

Розглянемо три найважливіші визначальні чинники екотуризму, які відрізняють його від інших форм туризму на прикладі Заліщицької міської територіальної громади див. таблицю 4.

Науко-пізнавальний відпочинок активно розвивається у Заліщиках популяризуючи славу історію південного регіону Тернопільської області. У громаді, відносно на невеликій території спостерігається унікальне поєднання комфортних природних рекреаційних ресурсів та багатой давньої історико-культурної спадщини, яка має безпосереднє відношення до екотуризму.

Наявність водосховища у с. Касперівці притягує сюди рекреантів на відпочинок у літні місяці, це рибальство, засмагання, купання, спостереження за природними явищами, процесами і об'єктами, дикими рослинами і тваринами, медитаційні практики, та ін.

Таблиця 4

**Чинники розвитку екотуризму та наявні передумови його розвитку у
Заліщицькій територіальній громаді***

<p>1) Екотуризм є формою активного та глибокого вивчення територій, що мають видатні природні, ландшафтні та культурні цінності (пізнавальний та освітній аспект).</p>
<p>Розміщено і функціонує 46 одиниць ПЗФ, загальна площа яких становить 15392,65 га, фактична площа у межах громади ПЗФ 12703,18 га, «показник заповідності» 36,25 %. За «показником заповідності» у Чортківському районі громада на третьому місці. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі території громади Чортківського району («показник заповідності») становить 36,25 %. У межах громади знаходяться п'ять об'єктів природоохоронного фонду Загальнодержавного значення: 1. Національний природний парк «Дністровський каньйон»; 2. Заказник «Касперівський», ландшафтний; Ботанічні заказники: 3. «Обіжевський», 4. «Жижавський», 5. «Криве». Тут же функціонує дев'ять пам'яток природи місцевого значення: 1) «Заліщицький дендропарк», 2) Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва; 3) геологічна пам'ятка природи - «Заліщицький горизонт нижнього девону»; 4-9 ботанічні пам'ятки природи «Дуб над Дністром», «Гінкго дволопатеве», «Гінкго Ігнатія Браницького», «Бундук канадський», «Софора японська», «Горіх ведмежий №1». У с. Касперівці, яке розміщене в межах НП «Дністровський каньйон»: є «Касперівсько-Городоцький», «Городоцько-Добрівлянський» іхтіологічні заказники; геологічні пам'ятки природи: «Касперівські скелі», «Дністровські феномени», «Касперівські сфінкси»; ботанічні пам'ятки природи - «Дуби Тараса Бульби», «Деренівська стінка». На лівому березі Тупи в Касперівцях розміщена пам'ятка природи геологічного походження - рідкісні й унікальні відшарування з рештками моховаток і голкошкірих вапняків.</p>
<p>2) Екотуризм активно сприяє охороні природної та культурної спадщини, зміцненню місцевої ідентичності та екологічній освіті.</p>
<p>На території м. Залішки є старожитності пізнього палеоліту, трипільської, липицької, ранньослов'янської та давньоруської культур». Є с. Касперівці «археологічні пам'ятки пізнього палеоліту, трипільської, гава-голіградської, липицької, слов'янської, давньоруської культур, пізньофеодального періоду, скарб римських монет». Тут пролягав чумацький шлях. Необхідно популяризувати в поселеннях науково-пізнавальні види відпочинку, культурно-пізнавальні такі як природничо-пізнавальні тренінги, дослідницькі еколого-освітніми стежками, пізнавальні екскурсії, відвідування історичних та визначних в історичному та культурному відношенні місцевостей та ін. Статус заповідних територій і об'єктів дозволяє розвивати різні напрями рекреаційної діяльності. У громаді місцеві навчальні заклади освіти повинні проводити освітню роботу серед дітей, школярів, місцевого населення, сприяти вивченню території громади з позиції власника і охоронця.</p>

3) Екотуризм є елементом сталого розвитку регіону, приносить реальні економічні вигоди місцевим громадам (зелені робочі місця) та підвищує якість життя.

Найбільш освоєними в рекреаційному відношенні є території біля окремих поселень які відрізняються різноманітними рекреаційними ресурсами, є доступні через сформовану інфраструктуру і інформованість рекреантів про умови відпочинку. Особливою популярним місцем відпочинку є околиці с. Касперівці, м. Заліщики і в межах сіл які розміщені на берегах річки Дністер це Колодрібка, Синьків, Зозулинці, Городок. Наявність Касперівського водосховища, р. Серет, Тупа, значна кількість ПЗТ дозволяє функціонувати стаціонарним закладам відпочинку та оздоровлення. Розвивати «різні види туризму: дитячого, молодіжного, сімейного, для осіб похилого віку, для осіб з інвалідністю, культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, спортивного, релігійного, екологічного (зеленого), сільського, підводного, гірського, пригодницького, автомобільного, самодіяльного». Науково-пізнавальні види відпочинку як природничо-пізнавальні тренінги, дослідницькі еколого-освітніми стежками, пізнавальні екскурсії, відвідування історичних та визначних в історичному та культурному відношенні місцевостей та ін. Мальовнича природа пробуджує натхнення для творчості у митців, художників, творців літератури і науки, які проводять тут семінари та конференції.

*Складено авторами за [1,5].

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових розвідок.

Сьогодні екотуризм є одним з найшвидше розвиваючих сегментів туристичного ринку в світі. У громаді важливо удосконалити і розвивати інфраструктуру відпочинкових комплексів, які б сприяли збереженню довкілля. Особливо контролювати утилізацію сміття, скидання стічних вод, разове навантаження від розміщення рекреантів в заповідних територіях, особливо такі питання є актуальними у літню пору року коли громаду з метою відпочинку відвідує значна кількість приїжджих туристів, активізується у відпочинку і місцеве населення. Природоохоронні території та об'єкти Заліщицької територіальної громади є цінними для наукових досліджень.

Література.

1. Заліщицька громада з 2020. URL:

<https://dream.gov.ua/ua/community/62783?fromUri=/communities&fromPage=22>

(Дата звернення_20.12.2025)

2. Заставецька Л., Мариняк Я., Стецько Н. Розвиток рекреаційного природокористування в Тернопільському районі // Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк : Гельветика, 2025. № 5 (5). С. 123-134. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2025.5.12>

3. Мариняк Я.О. Місце туризму у стратегії розвитку територій // *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Географія*. Тернопіль: ТДПУ, 2003. № 2. С. 117-122.

4. Мариняк Я.О. Екологічний туризм в Україні: стан та перспективи розвитку // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Географія*. Тернопіль : ТНПУ, 2004. № 2. С. 244-247. (0,4). <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/25669>

5. Переліки ПЗФ по територіальних громадах області. URL: <https://ecology.te.gov.ua/prirodno-zapovidnij-fond/merezha-pzf/> (Дата звернення 10.12.2025)

6. Стецько Н.П. Еколого-географічні аспекти рекреаційної діяльності в межах Тернопільської області. // *Наукові записки Тернопіль: пед. ун-ту. Серія: Географія*. №1 2000. С. 103 – 105.

7. Стецько Н.П. Химера О.Ю. Екологічний туризм у національних природних парках Карпатського регіону. // *Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства*. Тернопіль: Тайп, 2023. №7. вип. 7. С. 69-71.

8. Council of Europe, 1997: Tourism and Environment, Strasbourg.

9. Center for Responsible Travel (CREST), 2014, 2015, 2018: The Case for Responsible Travel: Trends and Statistics, Washington D.C.

10. United Nations, 2015: Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development.

11. World Tourism Organization (UNWTO), 2017: International Year of Sustainable Tourism for Development Resolution.

УДК 338.48:502.131.1:316.658(477)

Арсененко Ірина Анатоліївна

к.географ.н., доцент, доцент кафедри географії та туризму,

Арабаджи Олена Семенівна

к.географ.н., доцент, доцент кафедри географії та туризму,

Донець Ірина Анатоліївна

к.географ.н., доцент, доцент кафедри географії та туризму,

Врублевська Галина Анатоліївна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальність ІЗ Туризм та рекреація,

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя

СТАЛИЙ І ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ТУРИЗМ

У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ

В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Анотація. У статті аналізується потенціал сталого та відповідального туризму як інструменту відновлення довіри та формування позитивного міжнародного іміджу України у післявоєнний період. Розглянуто екологічні, культурні та соціальні аспекти сталого розвитку туризму, а також роль міжнародних партнерств у підтримці туристичних ініціатив. Особлива увага приділяється взаємозв'язку туризму, миробудуванню та соціальній згуртованості, а також прикладам міжнародних практик сталого туризму, які можуть бути адаптовані в Україні.

Ключові слова: сталий туризм, відповідальний туризм, культурний туризм, міжнародний імідж, миробудування, соціальна згуртованість, міжнародні партнерства, Україна.

В умовах глобальної конкуренції за туристичний потік та післявоєнного відновлення України, ключовою задачею стає формування довіри міжнародної спільноти.

Туризм виступає не лише економічним сектором, а й ефективним інструментом «м'якої сили», який здатен демонструвати безпечну, культурно багату та екологічно відповідальну країну [4].

Наукове електронне видання

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (15 січня 2026 р., м. Харків)

Матеріали подаються в авторській редакції.
Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори.

**Відповідальний за випуск Зеленько О.О.
Комп'ютерна верстка: Тагільцева Н.В.
Коректор: Лоцман П.І.
Фото обкладинки Муромцева Ю.І.**

Ум. друк. арк. 21,85

Державний вищий навчальний заклад
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, 61002
вул. Алчевських, 29.